

Óli Jacobsen

Stórhvalaveiðan í Suðurishavinum: MARTIN VAR EFTIR Í SUÐURAFRIKA

7. partur

Medan tað hevur verið arbeitt við hesi greinarøð er komið fram á áhugaverdar frásagnir um fleiri av føroyingunum, sum vóru við hesa søguligu ferðina. Hetta man vera tann mest umfatandi søgan um hesa hvalaveiðuferðina, sum er skrivað.

Sum tað skilst halda lesararnir hana vera áhugaverda.

Í seinasta parti greiddu vit frá Johan við Stein, Pollux, sum í 1939 bjargaði átta monnum frá tí vissa deyða. Hetta er eitt bragd, sum er lítið kent í Føroya.

Í hesum parti hava vit frásøgn um Martin Hentze av Sandi. Ein kendur beiggi hansara var Demmus Hentze, kendur sum Demmus á Polli. Ein annar beiggi var Sigmund, sum í mong ár var sóknarformaður og stjórnarlimur í Føroya Fiskimannafelag.

Tað serliga við Martin var, at tá ið Willem Barendtsz kom aftur til Capetown í Suður Afrika á veg heim, fór hann í land og bleiv verandi.

Hann greiddi frá hesum í samrøðu við blaðið 14. September í 1974, tá ið hann var heima og ferðaðist. Annars gingu tað 13 ár til hann fyrstu ferð kom aftur til Føroya á vitjan í 1959. Tá hevði hann tikið skiparaþrógv har suðuri.

Martin greiddi frá, at hann í 1946 hevði verið undir Íslandi við Agnes Louise á snørisveiðu. Tá ið hann kom heim, sá hann lýsingina eftir fólki til hesa hvalaveiðuna. Foreldrini mælti honum frá at søkja, men hann søkti kortini. Hann var tá 20 ára gamal.

Komnir til Capetown á veg heim aftur

*Henda hvalaferðin kom eisini
at hava varandi týdning fyri
fiskivinnuna í Suður Afrika. Martin
Hentze kom als ikki heim aftur*

tók hann ta avgerðina ikki at fara heim við. Hetta endaði í fyrsta umfari við, at Martin fór við einum sildabáti sum nótamaður og motorpassari. Hetta var byrjanin til eitt umfatandi reiðaravirksemi, har Martin átti fyra nótabátar, teir tók um 200 tons hvør. Veiðan var eitt sildaslag, sum líktist nebbasild. Hetta var sesongveiða, teir veiddu frá mars til august. Hann var annars eisini á saltfiskaveiðu, sum tá var ókent har á leiðini. Veiðan var eitt upsaslag.

Hann lærði eisini fólkinum har at eta grind og spik og annan føroyskan mat.

Sum tað skilst hevur tað lígið væl fyri hjá Martini at fiska. Hann var toppskipari, og hetta árið samrøðan var gjørd var hann bestur.

Hann hevði tey ráð til føroyingar, at vit átti at flyta fiskimarkið út og taka upp samvinnu við strandaríkini. Hetta gjørdur føroyingar longu trý ár seinni.

Tá ið hetta var skrivað var kjakið um apartheid í hæddini, har tað var stórir lönarmunur millum hvít og svart. Men Martin legði dent á, at umborð hjá teimum fingur allir sama part. Hann lat eisini ógvuliga væl at ta svartu manning, sum hann sigldi saman við.

Martin helt í hesi samrøðuni, at apartheid fór at hvørva innan 50 ár. Hetta hendi eisini, men tað hevur so ikki loyst allar trupulleikar.

Martin var við í einum samtaki av 100 bátum, sum høvdu átta verksmiðjur á landi.

Hann flutti seinni til Namibia sum fram til 1960 var undir suðurafrikanskum ræði, men sum seinni gjørdist sjálvstøðugt. Upprunaliga var Namibia koloni hjá Týsklandi, sum stýrði landinum við harðskapi av tí ringasta. Tað er framvegis ein týskur minniluti í landinum.

Beiggin kom eisini

Seinni kom beiggi Martin, Tórður, eisini til Namibia, og hann kom at virka saman við beiggjanum, sum eisini var fluttur hagar. Tórður livir enn og hevur gott samband við føroyingar har á leiðini. Hetta má sigast at vera ein óbeinleiðis avleiðing av Willem Barendsz, og er tí eisini ein partur av hesi søgu.

Tórur tók stýrimannaprógvi í Havn í 1963 og skipsføraraþrógv í 1966.

Ein dóttir hansara, Elisabeth, hevur verið nógv í Føroyum. Hon var eitt skeið á háskúlanum í 1999, og hon tosar føroyskt. Dimmalætting hevði tá eina samrøðu við hana, har hon segði seg dáma væl í Føroyum. Hon hevði enn tá væl kunnað búð í Føroyum.

Treivst væl

Martin segði m.a. í umrøddu samrøðu:

“Eg havi havt tað gott og havi trivist væl. Eg hevði ongan tíð kunnað gjørt tað í Føroyum, sum eg havi gjørt har yviri.”

Hann giftist við konu har niðri frá, og tey fingur 4 børn. Hann doyði í 1985.

Hesir beiggjar eru góð dømi um, hvussu føroyingar hava kunnað gjørt mun aðra staðni í heiminum. Seinni í tíðini hevur Osmundur Justinussen verið virkin í Namibia. Bróðursonur hansara, Kristian, býr framvegis í Namibia. Hann og Tórur hava nógv samband.

Dagbókin hjá Mikkjali: Nú fer at nærkast heimferðini

26. mars var bert ein bláhvalur til okkum at arbeiða. Á miðjunátt vóru vit lidnir at reinsa dekkið. Tá fingur vit frí. Veðrið er gott, men stór og tung alda.

27. mars var nógv av arbeiði alla náttina. Ein hollendari Heinrick Hank fekk skaða í nátt. Tá teir skuldu skera kjálkabeinið leyst, slitnaði tað av og datt niður á lendarnar á honum. Tað var øgiliga kalt um náttina.

28. mars var ikki nógv av arbeiði hjá okkum. Kl. 4 vóru vit lidnir og fingur frí. Nú hava vit fingið yvir 700 hvalir.

Sunnunáttina 30. mars var bert ein finnhvalur til at arbeiða hjá okkum. Hann var upptikin kl. 11,30. Kl. 3 vóru vit lidnir við

Fiskibátar í Cape Town. Hetta gjørdist framtíðin hjá Martin

Spik verður koyrt í pottin